

Výzva

k předkládání abstraktů článků do monotematického čísla *Slova a slovesnosti*

Historická sociolingvistika

Hostující editoři:

Marek Nekula (Univerzita v Řezně) – Stefan Michael Newerkla (Univerzita ve Vídni)

Koncepce a zaměření: Když se v kontextu tzv. pragmatického obratu v 60. a 70. letech 20. století etablovala sociolingvistika jako samostatná disciplína na pomezí lingvistiky a sociologie, upíralo se její bádání především k současnosti. Tomu odpovídalo i využití lingvistických a sociologických metod a jejich další rozvoj v sociolingvistickém výzkumu, ať už kvantitativně, nebo kvalitativně orientovaném. V souvislosti se zmíněnými metodami a jejich využitím v rámci empiricky orientovaného výzkumu se pak mohlo zdát, že jde o disciplínu ukotvenou výhradně v současnosti, synchronii. Přitom je sociolingvistika obor, který se zabývá nejen interakcí a jejími sociálními aspekty a reprezentací rozrůzněné společnosti v jazykové variaci a vzorech užívání jazyků, ale také kovariací mezi proměnou jazykových a sociálních norem, ať už zkoumanou v longitudinálních studiích, nebo prostřednictvím jazykových biografií, v jejichž naracích se reflektují proměny jazykové situace v několika generacích. Specifičnost historické sociolingvistiky tak nespočívá ve studiu proměn jazykových a sociálních norem, ale v tom, že se sociolingvistický výzkum zabývá obdobím, které už není bezprostředně přístupné v zúčastněném pozorování nebo přes jeho aktéry, ale výhradně prostřednictvím dokumentů: matrik, urbářů, egodokumentů, dobových listin, tiskovin či nařízení a statistik zahrnujících stát, zemi, panství, město, školu apod. Přitom se musí vyrovnat s tím, že jde o data různé kvality, zpravidla i data mezerovitá. Z toho se přirozeně odvíjí i potřeba specifických metod takového sociolingvistického výzkumu, ať už zaměřeného na dějiny osídlení opřené o historickou onomastiku, urbánní mnohojazyčnost, sociální pozadí etablování nových žánrů, nebo formování jazykové identity a sociální deixi.

Právě k metodám historické sociolingvistiky a jejich využití v případových studiích se obrací pozornost tohoto tematického čísla, které si klade mj. následující otázky: Jaké metody si za účelem svého výzkumu historická sociolingvistika vytváří a jak jich využívá? Jakým způsobem s ohledem na písemné a tištěné dokumenty adaptuje kvantitativní a kvalitativní přístupy a metody sociolingvistického výzkumu? Jak historická sociolingvistika nakládá s dokumenty kvantitativního charakteru, jako sčítání lidu, matriky či obchodní knihy? Je triangulace metod v historické sociolingvistice možná jen u kvalitativního přístupu, zatímco kvantitativní data vyžadují metodický mix zahrnující i přístup a metody kvalitativní? Do jaké míry lze v rámci historické sociolingvistiky při studiu tzv. jazykové krajiny využít dobových rytin nebo pohlednic?

Harmonogram a postup: Abstrakt zamýšleného článku (v rozsahu do jedné normostrany, tj. 1800 znaků včetně mezer) zašlete na níže uvedené adresy do **31. 7. 2021**. Abstrakty budou posouzeny editory monotematického čísla a vedoucím redaktorem *Slova a slovesnosti*. Vybraní autoři budou informováni e-mailem do **31. 8. 2021**. Termín pro odevzdání článku je **31. 12. 2021**. Možné jazyky abstraktů a článků jsou čeština, slovenština, angličtina, němčina. Monotematické číslo vyjde v r. 2022. Všechny články projdou standardním recenzním řízením.

E-mailové adresy pro zaslání abstraktů:

<Marek.Nekula@ur.de>, <stefan.newerkla@univie.ac.at>, <slovo@ujc.cas.cz>.